

WRABER, T., 1990: Sto znamenitih rastlin na Slovenskem. Prešernova družba, Ljubljana. 239 pp.

Zahvala

Doc. dr. Božu Frajmanu se iskreno zahvaljujeva za popravke, predvsem pa za nekatera pojasnila in dopolnila v povezavi vrst *Euphorbia villosa* in *E. pilosa*.

IGOR DAKSKOBLER & RAFKO TERPIN

Gentianella pilosa (Wettst.) Holub = *Gentiana pilosa* Wettst.

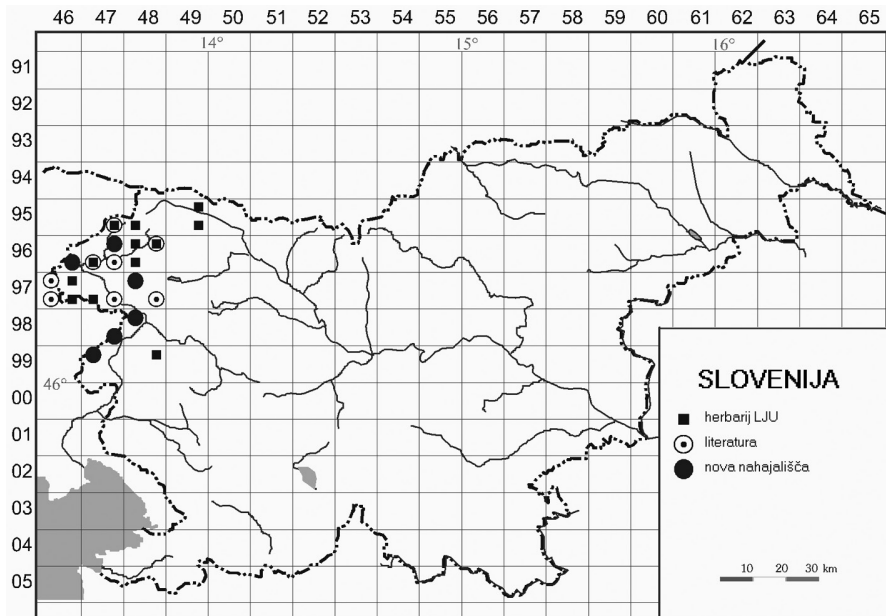
Nova nahajališča v Posočju, tudi v submediteranskem fitogeografskem območju

New records in the Soča Valley, also in the Sub-Mediterranean phytogeographical region

- 9646/4** (UTM 33TUM82) Slovenija: Julijske Alpe, Bovško, Log Čezsoški, ob suhi strugi Soče, 340 m n. m. Leg. & det. I. Dakskobler, B. Vreš, V. Babij, A. Seliškar & B. Drovenik, 27. 9. 2006, delovni herbarij ZRC SAZU.
- 9647/2** (UTM 33TUM93) Slovenija: Julijske Alpe, dolina Koritnice, vznožje Loške stene, ob cesti od Pustinarja proti Logu pod Mangartom, pred odcepom za Možnico, okoli 550 m n. m. Leg. & det. I. Dakskobler, 25. 9. 2005, delovni herbarij ZRC SAZU.
- 9747/4** (UTM 33TUM91) Slovenija: Zgornje Posočje, suhi ravniki na levem bregu Soče nizvodno od Idrskega, 180 m n. m. Leg. & det. I. Dakskobler & G. Podgornik, 7. 11. 2008, delovni herbarij ZRC SAZU, novo nahajališče v že znanem kvadrantu.
- 9748/1** (UTM 33TVM02) Slovenija: Julijske Alpe, dolina Tolminke, pl. Osojnica, pašnik, 690 m n. m. Leg. & det. I. Dakskobler, 28. 10. 2006, delovni herbarij ZRC SAZU.
- 9847/4** (UTM 33TUM90) Slovenija: srednja Soška dolina, suh travnik na levem bregu Soče pod Bodrežem, nasproti Ajbe, 100 m n. m. Leg. & det. I. Dakskobler, 24. 10. 2009, delovni herbarij ZRC SAZU.
- 9848/1** (UTM 33TVM01) Slovenija: Julijske Alpe, Tolminsko, med Žabčami in Poljubinjem, Krnica, suh, nekoliko ruderaliziran travnik pod nekdanjimi vojaškimi objekti vzhodno od Krnice, okoli 250 m n. m. Leg. & det. I. Dakskobler, 1. 11. 2009, delovni herbarij ZRC SAZU.
- 9947/1** (UTM 33TUM80) Slovenija: Goriška Brda, Vrhovlje pri Kožbani, suhi travniki na flišu pod cesto proti Seniku, pri odcepu za Vrhovlje, 380 m n. m.; travnik ob cesti Senik–Golo Brdo, pod Senikom, na ovinku, 270 m n. m. Leg. & det. I. Dakskobler, 20. 10. 2009, delovni herbarij ZRC SAZU.

Dlakavi sviščevac je vzhodnoalpska vrsta (AESCHIMANN & al. 2004: 28), ki v Sloveniji, kot navaja T. WRABER (2007: 511), uspeva na suhih travnikih v montanskem pasu v Julijskih Alpah (Zgornja Savska dolina in Posočje), v dinarskem fitogeografskem območju (Kobilica

pri Čepovanu) in v submediteranskem fitogeografskem območju (Slavnik). Razmeroma pogost je v italijanskem delu Julijskih Alp in v njihovem prigorju (POLDINI 2002: 226), zelo redek na Avstrijskem Koroškem (HARTL et al. 1992: 190, FISCHER et al. 2008: 708), ni pa ga v seznamu flore Hrvaške (ŠEGULJA 1997, NIKOLIĆ 2009). V arealni karti v Gradivu za Atlas flore Slovenije (JOGAN & al. 2001: 178) je označen en sam kvadrant (9547/4). Domnevamo, da je pri natisu te karte prišlo do napake in je podvojeno natisnjena arealna karta za vrsto *Gentianella tenella*. V ljubljanskem univerzitetnem herbariju (LJU) so primerki vrste *Gentianella pilosa*, ki so jih v glavnem v 50., 60. in 70. letih 20. stoletja (najmlajši naberek je iz leta 1993) nabrali T. Wraber (Bovec, Čezsoča, Soča, Trenta – pri Juliani in pri Kugyjevem spomeniku, Log pod Mangartom, Predel, Mojstrana), T. Wraber & A. Martinčič (pri Mojstrani, ob poti v Vrata), M. Wraber (Spodnja Trenta – pod Berebico, ob Beli nad Breginjem, ob Nadiži pod Robidiščem – nahajališča v Breginjskem kotu je pozneje dopolnil ČUŠIN, 2006: 105), E. Mayer (Trenta, Mojstrana), V. Ravnik (Mojstrana), B. Prekoršek (Mojstrana, Krma in ob cesti Mojstrana–Krma: to nahajališče pozneje omenja tudi v članku, PREKORŠEK, 1966:102), A. Martinčič (pod Kobilico pri Čepovanu – to nahajališče je pozneje objavil tudi T. WRABER, 1967: 119) in K. Zirnich (ob Nadiži pri Robiču) – to nahajališče je objavil tudi MAYER (1954: 71–72, ki v istem članku med nahajališči na Primorskem omenja tudi Trento in Gorico, med nahajališči na Gorenjskem pa poleg Mojstrane tudi Dovje). Zirnichov herbarijski primerek iz Trente (pri cerkvi sv.

Slika 1: Razširjenost vrste *Gentianella pilosa* v Sloveniji
Figure 1: Distribution of *Gentianella pilosa* in Slovenia

Marije) je objavil MEZZENA (1986: 190). MAYER (1952: 241) je imel v svojem Seznamu med nahajališči tudi Snežnik, kar pa je pozneje (MAYER 1954: 70) preklical. Podatek o uspevanju dlakavega sviščevca na Slavniku je objavil POLDINI (1980: 403), vendar je šlo za napačno določitev. POLDINI (in litt.) je herbarijske primerke s Slavnika in Kojnika revidiral in jih na podlagi določevalnega ključa J. Greimlera določil kot *Gentianella germanica* (= *G. rhaetica*).

Pred nekaj leti smo poročali o nahajališčih vrste *Gentianella pilosa* na Kobariškem in Tolminskem (ČUŠIN & DAKSKOBLER 2001: 71, DAKSKOBLER 2004: 49), potrdili pa smo tudi že od prej znana nahajališča na Bovškem. V okolici Bovca raste na travniku pri Čezsoči (9647/3: na levem bregu Soče malo nad mostom v vas) – fotografija A. Trnkoczy, 15. 7. 2005 (www.calphotos.berkeley.edu). To nahajališče je bilo l. 2008 uničeno pri gradnji novega kajakaškega kampa Prion. Več nahajališč je na travnikih na levem bregu Soče med Čezsočo in Logom Čezsoškim (9647/3, leg. & det. I. Dakskobler, B. Vreš, V. Babij, A. Seliškar in B. Drovenik, 27. 9. 2006). Večkrat smo dlakavi sviščevca popisali tudi v dolinah Loške Koritnice, Lepene in Trente. V slednji je pogost npr. ob Soški poti na desnem bregu Soče med Spodnjo in Zgornjo Trento, 9648/1 in 9648/2, zadnja potrditev A. Trnkoczy, 18. 9. 2009, avtorjevi posnetki, prav tako na Logu (leg. B. Vreš, začetek septembra 2006) in v dolini Zadnjice z Belim potokom (leg. I. Dakskobler, 12. 9. 2002). Na vrstno bogatih suhih obrečnih travnikih s kukavičevkami pri vasi Soča (pri sotočju Lepenice in Soče in Za Otoki) smo po njem imenovali tudi novo združbo, *Gentianello pilosae-Brometum erecti* (DAKSKOBLER & ZAVRŠNIK 2009). Nahajališče pri Mojstrani v Zgornjesavski dolini je potrdil B. Anderle, 6. 9. 1994 (ANDERLE, in litt.). V arealni karti na sliki 1, izdelali smo jo s pomočjo aplikacije FloVegSi (SELIŠKAR et al. 2003), upoštevamo vse zgoraj navedene podatke (razen stare navedbe za Gorico, ki se najbrž nanaša na italijansko ozemlje).

Nova nahajališča, ki smo jih našli v zadnjih letih na Tolminskem in tudi južneje v Soški dolini in v Goriških Brdih, so večinoma v gričevnem pasu (100 do 400 m nm. v.), torej med najnižje ležečimi doslej znanimi v Sloveniji in nekatera izmed njih (pod Bodrežem, Goriška Brda) edina doslej znana v submediteranskem fitogeografskem območju Slovenije. Kljub številnim nahajališčem je vrsta *Gentianella pilosa* v Posočju ponekod že precej ogrožena, predvsem v okolici Tolmina in južno od njega, zaradi neposrednega človekovega vpliva (uničevanja nahajališč) kot tudi zaradi opuščanja košnje. Nahajališče na suhih obrečnih travnikih pri Idrskem je bogato in po spremljevalnih vrstah (travniški združbi) podobno nahajališčem pri vasi Soča. Na ruderaliziranem peščenem travniku pod Krnicami pri Žabčah v bližnji okolici Tolminu smo opazili en sam primerek. To travnišče je zaradi različnih posegov (traktorske vlake, steza za motorje) močno okrnjeno in morda bo v naslednjih letih tudi pozidano. Suh obrečni travnik pod Bodrežem še kosijo, a tudi na njem smo letos popisali le en primerek dlakavega sviščevca. Večina nam znanih nahajališč vrste *Gentianella pilosa* v Posočju in v Zgornji savski dolini je na ledeniških, rečno-ledeniških ali rečnih nanosih in navadno na zelo plitvih tleh, rendzinah. Na krednem flišu je to vrsto nabral M. Wraber (v Breginjskem kotu, pod Robidiščem, LJU 69354). Na podobni podlagi, na paleocenskem flišu in plitvih evtričnih rjavih tleh, so tudi nova nahajališča v Goriških Brdih. Še košene travnike pri Vrhovljah pri Kožbani in pod Senikom uvrščamo v asociacijo *Danthonio-Scorzoneretum villosae* s. lat. Populacija dlakavega sviščevca na njih je razmeroma obilna.

Literatura

- AESCHIMANN, D., K. LAUBER, D. M. MOSER & J.-P. THEURILLAT, 2004: Flora alpina. Bd. 2: *Gentianaceae–Orchidaceae*. Haupt Verlag, Bern, Stuttgart, Wien. 1188 pp.
- ČUŠIN, B., 2006: Rastlinstvo Breginjskega kota. Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana. 198 pp.
- ČUŠIN, B. & I. DAKSKOBLER, 2001: Floristične novosti iz Posočja (severozahodna in zahodna Slovenija). *Razprave 4. razreda SAZU* 42 (2): 63–85, Ljubljana.
- DAKSKOBLER, I., 2004: *Gentianella pilosa*. In: N. Jogan (ed.): Nova nahajališča – New records. *Semenke (Spermatophyta)*. *Hladnikia* (Ljubljana) 17: 49.
- DAKSKOBLER, I. & K. ZAVRŠNIK, 2009: Fitocenološka in floristična analiza obrečnih travnikov pri vasi Soča (Julijske Alpe) in predlogi za njihovo varovanje. *Annales Ser. hist. nat. (Koper)* 19 (1): 63–82.
- FISCHER M. A., W. ADLER & K. OSWALD, 2008: Exkursionsflora von Österreich, Liechtenstein und Südtirol. Land Oberösterreich, Biologiezentrum der OÖ Landesmuseen, Linz. 1391 pp.
- HARTL, H., G. KNIELY, G. H. LEUTE, H. NIKLFELD, H. & M. PERKO, 1992: Verbreitungsatlas der Farn- und Blütenpflanzen Kärntens. Naturwissenschaftlicher Verein für Kärnten, Klagenfurt. 451 pp.
- MAYER, E., 1952: Seznam praprotnic in cvetnic slovenskega ozemlja. Dela IV. razreda SAZU 5 (Inštitut za biologijo 3), Ljubljana. pp. 1–427.
- MAYER, E., 1954: Pripravljalna dela za floro Slovenije I. *Razprave 4. razreda SAZU* (Ljubljana) 2: 47–74.
- MEZZENA, R., 1986: L'erbario di Carlo Zirnich (Ziri). *Atti Mus. civ. Stor. nat. Trieste* (Trieste) 38 (1): 1–519.
- NIKOLIĆ, T. (ed.), 2009: Flora Croatica baza podataka. On-Line (<http://hirc.botanic.hr/fcd>). Botanički zavod, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- JOGAN, N., T. BAČIČ, B. FRAJMAN, I. LESKOVAR, D. NAGLIČ, A. PODOBNIK, B. ROZMAN, S. STRGULC - KRAJŠEK & B. TRČAK, 2001: Gradivo za Atlas flore Slovenije. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 443 pp.
- POLDINI, L., 1980: Catalogo floristico del Friuli-Venezia Giulia e dei territori adiacenti. *Studia Geobotanica* (Trieste) 1 (2): 313–474.
- POLDINI, L. (s sodelovanjem G. Oriolo & M. Vidali), 2002: Nuovo Atlante corologico delle piante vascolari nel Friuli Venezia Giulia. Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia, Azienda Parchi e Foreste Regionali & Università degli Studi di Trieste, Dipartimento di Biologia, Udine. 529 pp.
- PREKORŠEK, B., 1966: Malo znani svišči naših krajev. *Proteus* (Ljubljana) 29 (4–5): 99–102.
- SELIŠKAR, T., B. VREŠ & A. SELIŠKAR, 2003: FloVegSi 2.0. Računalniški program za urejanje in analizo bioloških podatkov. Biološki inštitut ZRC SAZU, Ljubljana.
- ŠEGULJA, N., 1997: *Gentianaceae*. V: NIKOLIĆ, T. (ed.): *Index Florae Croatiae*. Pars 2. *Natura Croatica* 6, Suppl. 1, pp. 117–118.
- WRABER, T., 1967: Floristika v Sloveniji v letu 1967. *Biološki vestnik* (Ljubljana) 15: 111–128.
- WRABER, T., 2007: *Gentianaceae* – sviščevke. V: A. MARTINČIČ (ed.): *Mala flora Slovenije*. Ključ za določanje praprotnic in semenk. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana. pp. 509–512.

Zahvala

Doc. dr. Božu Frajmanu se iskreno zahvaljujemo, ker nas je opozoril na nekatere literaturne vire in kritično prebral in popravil besedilo, prof. dr. Nejcju Joganu pa za možnost, da smo lahko pregledali gradivo v ljubljanskem univerzitetnem herbariju (LJU). Hvala tudi Branetu Anderletu za njegov podatek o uspevanju obravnavane vrste na Gorenjskem in Gregorju Podgorniku, ki nam je pokazal nahajališče pri Idrskem. Posebno zahvalo dolgujemo prof. dr. Liviju Poldiniju, ki nam je v pismu 13. 1. 2010 sporočil, da podatek o uspevanju vrste *Gentianella pilosa* na Slavniku iz njegove objave (1980) temelji na napačni določitvi.

IGOR DAKSKOBLER, BRANKO VREŠ & AMADEJ TRNKOCZY

Sternbergia lutea (L.) Ker-Gawler ex Sprengel

Subspontano nahajališče na Krasu

Subspontaneous locality in the Kras

0249/3 (UTM 33T VL16): Slovenija: Kras, približno 1,5 km južno od Tomaja, ob Kosovelovi poti proti Sežani, 320 m n. m., mejica (*Rubus ulmifolius*, *Ligustrum vulgare*, *Clematis vitalba*) ob kolovozu. Det. I. & L. Dakskobler, 18. 10. 2009, fotografski posnetki.

Rumenocvetna šternbergija je mediteransko-montanska vrsta, katere samoniklost v Sloveniji ni zanesljiva (T. WRABER 2007: 745). Edino doslej znano nahajališče, v Istri (0547/2) na trati v Seči pri Piranu, nedaleč od skladišč soli Lera, je našel STEFANI (1895: 26), njegovo najdbo pa je povzel MARCHESSETTI (1896–1897: 545). Oba omenjata možnost, da je rastlina podivjala iz bližnjih vrtov. Zadnji je Stefanijevo nahajališče potrdil POSPICAL (1897: 261), ki pa, kljub temu, da so bile v njegovi bližini vile z vrtovi, ni dvomil, da je vrsta tu spontana, saj je kraj zaradi južne in zavetrne lege zelo primeren za uspevanje mediteranskih rastlin. Tega nahajališča v 20. stoletju botaniki niso več potrdili (T. WRABER & SKOBERNE 1989: 309, SKOBERNE 2001: 95, T. WRABER, *ibid.*).

Novo nahajališče na Krasu pri Tomaju je po našem mnenju zagotovo subspontano, čeprav je precej oddaljeno od naselij in v dokaj naravnem okolju. Tu se končujejo vinogradi in se začneja kraška gmajna. Vendar je pri nahajališču šternbergije na drugi strani kolovoza še vinograd in domnevamo, da se je ta narcisovka sem naselila z odlaganjem organskih odpadkov. V Tomaju smo jo istega dne opazili na več vrtovih.

SKOBERNE (2001: 94–95) kot vzrok za izumrtje vrste *Sternbergia lutea* v Sloveniji navaja adventivno pojavljanje. Zapisal je, da njeno drugotno rastišče pri Seči ne govori v prid njene avtohtonosti pri nas. Podobno meni PERICIN (2001: 365), saj jo v Istri obravnava kot gojeno rastlino, ki pogosto podivja. Nedvomno je priljubljena okrasna rastlina, ki jo gojijo po vrtovih ne samo ob obali, pač pa tudi v notranjosti Slovenije (BAČIČ, *in litt.*). Smiselno je, da jo poslej štejejo ne več kot samoniklo, pač pa kot adventivno vrsto naše flore in jo izločimo iz našega Rdečega seznama.